

Mateusz Gołębka
Archiwum Państwowe w Lesznie

Sesja historyczna „Generał Józef Haller i hallerczycy”

W roku 2023 przypadła 150. rocznica urodzin Józefa Hallera. Z tej okazji 9 października w reprezentacyjnym budynku leszczyńskiego ratusza odbyła się sesja historyczna pt. „Generał Józef Haller i hallerczycy”. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne, Urząd Miasta Leszna i Miejską Bibliotekę Publiczną im. Stanisława Grochowiaka. Otwarcia sesji dokonał wiceprezydent Leszna Piotr Józwiak. Następnie głos zabrał Adam Podsiadły z Leszczyńskiego Towarzystwa Kulturalnego, który był jednocześnie moderatorem sesji.

1. Otwarcie sesji, fot. Tomasz Kościański

Wygłoszono na niej osiem referatów. Pierwszym prelegentem był Rafał Sierchuła z poznańskiego Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej, który przybliżył zebranym sylwetkę generała. *Geneza i rozwój Armii Polskiej we Francji (1917–1918)* to temat wystąpienia Eugeniusza Śliwińskiego (Akademii Nauk Stosowanych im. Jana Amosa Komeńskiego w Lesznie). Przedstawił w nim drogę, jaką mieli do pokonania polscy żołnierze formujący się w kolejne pułki. Reprezentujący Koło 10. Pułku Strzelców Konnych Zenon Józwiak opowiedział o hallerowskim rodowodzie tejże organizacji. Następnie wystąpił Krzysztof Handke (Stowarzyszenie Oficerów Rezerwy 69. Leszczyńskiego Pułku Przeciwlotniczego im. gen. dyw. Stefana Roweckiego „Grota”), który przygotował wykład pt. *Generał Józef Haller i jego armia na ziemi leszczyńskiej*. Nawiązał w nim m.in. do depeszy wysłanej przez Józefa Hallera do naczelnika państwa Józefa Piłsudskiego. Przywołał publikacje, w których jako miejsce nadania depeszy wymienione jest Leszno. Jednocześnie poddał je krytyce, stwierdzając z dużym prawdopodobieństwem, iż depesza nadana została z Ostrowa Wielkopolskiego. Kolejne wystąpienia odbyły się on-line. Uczestnicy konferencji przenieśli się do Biblioteki Ratuszowej znajdującej się w najniższej kondygnacji ratusza i wysłuchali następujących wystąpień: Bogusława Polaka *Wojskowe aspekty rewindykacji Pomorza i Wielkopolski* oraz Michała Polaka *Wkład generała Józefa Hallera w organizację Wojska Polskiego (1919–1920)*. Obaj prelegenci związani są z Politechnika Koszalińską.

W drugim bloku referatów wystąpili pracownicy Archiwum Państwowego w Lesznie i jednocześnie członkowie Leszczyńskiego Towarzystwa Kulturalnego. Tomasz Kościański przygotował wystąpienie *Hallerczycy w międzywojennym Lesznie*, w którym przedstawił stowarzyszenia, jakie zawiązały się w Lesznie, a ich członkami byli żołnierze służący w Armii Hallera. W ostatnim wystąpieniu Mateusz Gołębka opowiedział, jak wyglądały prace nad pomnikiem upamiętniającym Błękitną Armię, a także o fundatorze obelisku oraz miejscu jego posadowienia. Przy okazji sesji wygłoszony został także komunikat Lecha Woźnego. Przedstawił w nim poczynania Poczty Polskiej i filatelistów podejmowane dla uczczenia Józefa Hallera. Zaprezentowano okolicznościową wystawę oraz odbyła się promocja datownika i kartki pocztowej¹. Po krótkiej dyskusji, podsumowaniu i zakończeniu sesji uczestnicy przemaszerowali do zbiegu ulic: 17 Stycznia, Lipowej i Starozamkowej, gdzie dokonano uroczystego odsłonięcia pomnika Błękitnej Armii. Skwer otrzymał imię Roku 1920, a w sąsiedztwie nowego pomnika stanęła tablica informacyjna.

¹ Lech Woźny, *Józef Haller i filatelia*, „Przyjaciel Ludu”, III/CLIX (2023), s. 62–63.

2. Wykład Tomasza Kościńskiego pt. *Hallerczycy w międzywojennym Lesznie*, fot. Mateusz Gołębka

3. Wykład Mateusza Gołębki, fot. Tomasz Kościński

4. Okolicznościowy datownik autorstwa Wojciecha Akuszewskiego wydany z okazji odsłonięcia leszczyńskiego pomnika

Autorem projektu i wykonawcą rzeźby był Radosław Tusznio, a jego fundatorem Fundacja Pomoc Polakom na Wschodzie². Podczas uroczystości odsłonięcia obelisku głos zabrali m.in. wiceprezydent Leszna Piotr Józwiak, prezes Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie Mikołaj Falkowski, pełnomocnik rządu do spraw Polonii i Polaków za granicą Jan Dziedzic oraz przewodniczący Rady Polonii Świata Jarosław Narkiewicz. Zwieńczeniem wydarzenia był wspólny posiłek w Bibliotece Ratuszowej, podczas którego toczono dalsze dyskusje. Wszystkie wystąpienia opublikowane zostały w specjalnym wydaniu „Przyjaciela Ludu” (zeszyt III/CLIX).

² Więcej na temat wykonawcy i fundatora, zob. M. Gołębka, *Pomnik Błękitnej Armii Generała Józefa Hallera*, „Przyjaciela Ludu”, III/CLIX (2023), wkładka.